

Вх. № 301/29.09.2017

5800 гр Плевен

Становище

относно конкурс за заемане на академична длъжност «Професор» в професионално направление 6.1. «Растениевъдство», по научна специалност — «Селекция и семепроизводство на културните растения» (04.01.05), обявен в ДВ бр. 52 от 30.06.2017г. от ИФК – Плевен с единствен кандидат доц. д-р Анелия Илиева Кътова

От доц. д-р Анна Викторовна Илиева от Институт по фуражните култури-гр. Плевен, научна специалност– «Селекция и семепроизводство на културните растения» (04.01.05), определена за член на научното жури съгласно заповед № НП-07-51/07.09.2017 г. на Председателя на Селскостопанска академия, гр. София

Кратко представяне на кандидата

Доц. д-р Анелия Илиева Кътова е родена на 24.08.1962г. в с. Соколаре, обл. Враца. Завършила е ВСИ – Пловдив през 1990г. по специалност: “Защита на растенията и почвата”, допълнителна квалификация: *Растително-защитни технологии при трайните култури*. Отличник на випуск 1990.

Научно - изследователската си кариера започва през 1995г. като научен сътрудник в Институт по фуражите – Плевен (сега Институт по фуражните култури). През 2005г. успешно защитава докторска дисертация на тема “ *Проучване на морфологични признаци, биологични свойства и стопански качества на растителна генплазма от вида пасищен райграс (Lolium perenne L.) с оглед на селекцията*” (Диплома №30057 / 19.12.2005 г.). През 2010г. се хабилитира като “доцент” по научна специалност 04.01.05 „Селекция и семепроизводство на културните растения” (Диплома (№ 26567 / 09.08.2010 г.) От 2010г. и понастоящем е доцент към отдел “Селекция и семепроизводство на културните растения” в Институт по фуражните култури – Плевен. Има общ научен стаж 22 год., а като доцент 7 год. За научното развитие на доц., д-р Анелия Кътова са допринесли специализации и командировки в научни институти в Белгия (7 пъти), Китай и Румъния. Ползва писмено и говоримо английски, руски и френски езици. В работата си използва съвременни информационни технологии: програми Microsoft - Windows, Word, Excel, Power Point и статистически - SPSS, Statgraph. През 2014 г. доц., д-р Анелия Кътова е наградена с Диплом и плакет от международен панаир Пловдив за “Технология за създаване на ливади и пасища.”

Документите на кандидата за участие в конкурса са много прецизно подготвени и в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложение му и Правилника на ССА (чл. 92 и 93).

I. Общо описание на научната продукция

Доц. д-р Анелия Кътова е представила обща продукция от 87 труда, в т.ч. 3 броя във връзка с дисертационен труд за придобиване на научна степен “Доктор”; 35 броя във връзка с конкурс за избор на академичната длъжност “доцент”; 49 броя във връзка с конкурс за избор на академична длъжност “професор”, в т.ч. 45 научни и 4 броя други (3 научно-популярни статии и 1 популярна).

За изготвяне на становището подлежат на анализ 45 броя научни публикации, които се групират по следния начин:

- публикации в международни издания с импакт фактор – 4 бр. (8.9 %).
Общ импакт фактор **8,002** [*SJIF-1бр. (3,904), JBR – 3бр. (1,366x3=4,098)*]
 - публикации в международни и чуждестранни издания без импакт фактор – 21 бр. (46.7%).
 - публикации в български научни списания – 16 бр. (35.5%)
 - публикации в международни и български сборници – 4бр. (8.9 %)
- Всички публикации отговарят на номенклатурната специалност.

Личното участие на кандидатката в представените 45 публикации е следното: 16 броя (35.55 %) са самостоятелни, в 7бр. (15.55%) е първи автор, в 15бр. (33.35%) е втори автор, в 5бр. (11.11%) е трети и в 2бр. (4.44%) е четвърти автор. Самостоятелните публикации и тези в които е първи автор представляват 51,11% при изискуем минимум 1/2 от общия брой научни трудове. Представени са 3 броя научни трудове под печат, удостоверено с документ.

Цитирания

Важен наукометричен критерий при оценката на научните статии са цитиранията им в публикациите на други автори. Общият брой цитирания получени в периода на научния и професионален стаж е 87 (при изискуем минимум 25 цитирания). Представените цитати са в български и чуждестранни научни списания, в сборници от международни форуми, монографии, книги, дисертации. Броят цитати в чуждестранни и международни издания е 70 (80,46%), в български издания – 17 броя (17 %). Цитати в списания с импакт фактор – 11 броя, като общата сума от импакт фактора е **12.872**. Представените цитирания са показателни за значимостта, популярността и интереса на наши и чуждестранни специалисти към научната продукция на доц. д-р Анелия Кътова.

Участие в научни проекти и изобретения.

Доц. д-р А. Кътова активно участва в разработването и изпълнението на 33 научни проекта в т.ч. **14** броя изследователски проекти (5 бр. ръководител, 9 бр. участник) финансирани от Селскостопанска Академия; **12** броя изследователски проекти (2 бр. ръководител, 10 бр. участник) финансирани от външни организации от Белгия, Великобритания, Молдова, Румъния, България и Китай; **7** броя научно приложни проекти/договори (1 бр. ръководител, 6 бр. участник) финансирани от външни организации от България – МОН, МЗХ, МОСВ. Ръководството и участието в проекти надхвърля изискуемия минимум по отношение ръководство и участие в изследователски проекти. Доказателство за успешното изпълнение на тези проекти е създаването на 5 нови сорта пасищен райграс и житняк и технология за създаване на ливади и пасища.

Изяви на научни форуми.

Доцент д-р А. Кътова е взела участие в 14 международни форума (Белгия, Германия, Китай, Норвегия и др.) и 42 национални форума с международно участие.

Членство в научни организации, експертни съвети, редколегии, рецензионна, педагогическа, административна дейности.

Доц. д-р Анелия Кътова осъществява много голяма научно – административна, научно-организационна и експертна дейности.

1. Научно – административна дейност

От 19.08.2010 г. и до този момент е *Ръководител на отдел "Селекция и семепроизводство на фуражните култури"* към ИФК. От 2004 г. *Научен секретар на ИФК – Плевен, Вр.и.д. директор на ИФК – Плевен* и от 01.02.2017 г. – *Директор на ИФК – Плевен.*

2. Научно-организационна дейност

Участие в организационен комитет на научни форуми:

- European Grassland Federation, 12-th Symposium "Optimal Forage Systems for Animal Production and the Environment", Pleven, Bulgaria, 26 - 28 May 2003.
- ЮНК „Устойчиво фуражно производство за ефективно животновъдство”, 50 години Институт по фуражните култури Плевен, 8-9 юни 2004;
- Sheep production in Europe: State and perspectives, Int. Workshop, 7-8 Sept.2006, Pleven

3. Експертна дейност

Като член и председател на НЖ: общо в 12 процедури изготвени

- 2 рецензии и 2 становища при защита на дисертации за ОНС „доктор”,
- 1 рецензия и 1 становище в конкурси за заемане на академична длъжност „професор”,
- 4 становища в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”,
- член на НЖ в 2 конкурса за главен асистент,
- Член на Експертен съвет по „Растениевъдство” към ССА, София от 2013г. до 2015г. Изготвени множество рецензии на отчети по проекти и предложения на нови проекти към ССА, София – в ЕС „Растениевъдство” и ЕС „Животновъдство”.
- Член на НС на ИФК – Плевен от 2011г и понастоящем. От 15.05.2017 г. Председател на НС на ИФК, Плевен и ИЗС, Русе.
- Председател или член на изпитни комисии за научни сътрудници и докторанти
- Член на редколегия на Bulgarian Journal of Agricultural Science - BJAS – 2016 – 2017, член на редколегия на Journal of Mountain Agriculture on the Balkans JMAV – 2016 – 2017.
- Член на EUCARPIA от 1999 г., член на СУБ - клон Плевен от 2000 г. Член на Управителния съвет на Българската асоциация по фуражно производство и ливадарство (БАФПЛ) от 2000 г. и преизбрана 2004 г.
- Член на Inter-Regional CO-operative Research and Development Network for Pastures and Foder Crops (FAO/CINEAM)

4. Педагогическа дейност:

- Лекционен курс на английски език по селекция и семепроизводство на фуражни култури пред китайски учени – в Китай – 2008, 2011 и 2015 г.; и в България в ИФК – през 2012 г. – 1 месец
- Проведен учебен стаж – 30 часа – полски експерименти по селекция на многогодишни житни треви към проект Р 137, с ръководител: Доц., д-р Анелия Кътова на Михаил Максимов Тодоров – студент - ТУ – Варна – 2014 г. - агроинженерство
- Ръководство на един зачислен докторант
Желязко Стефанов Вълчинков.

Научноизследователска дейност.

Научните изследвания на доц. д-р А. Кътова основно са насочени към методология за създаване на многогодишни сортове житни треви, оценка на качеството и хранителната стойност на фуражната маса, изпитване на нови сортове многогодишни житни треви в смеси с бобови култури.

Научните статии на кандидатката са написани на ясен и точен научен език и стил. Те имат приноси с методично и теоретично значение, приноси с научно приложен

характер и научно приложни приноси за директното прилагане в науката и практиката. **Приносите с методично и теоретично значение** са оригинални и свързани с методология за създаване на сортове житни треви. Най – важните са:

- Събран и проучен е голям обем изходен селекционен материал (местни естествено растящи популации и интродуцирани сортове), организирани са работни колекции и се поддържа богат генофонд от многогодишни житни треви: пасищен райграс, гребенчат и пустинен житняк, ежова главица, тръстиковидна, ливадна и червена власатка, безосилеста овсига и др.. Създадени са нови растителни форми и сортове чрез комплексно приложение на класически и съвременни селекционни методи – целенасочен ефективен отбор по продуктивност и адаптивност, екологогенетичен анализ на количествените признаци, полиплоидизация, хибридизация, включително междувидова.

- Проведени са серия от междуродови (*Lolium perenne* x *Festuca arundinacea*, *Festuca pratensis*, *Festuca rubra*) и вътревидови кръстоски за получаване на хибриди *Festulolium* и F1 с комплексна устойчивост. Установено е голямо генетично разнообразие между потомствата чрез приложение на кластерен анализ и те са диференцирани по направления на използване: за фураж – пасищно и сенокосно, и за декоративни цели.

- За първи път е приложен флоуцитометричен метод за определяне на нивото на плоидност на регистрирани български сортове и селекционни популации многогодишни житни треви и е запълнена липсата на тази първа характеристика за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) по UPOV и CPVO.

- Създадени са първите тетраплоидни селекционни популации от пасищен райграс на базата на българска зародишна плазма чрез колхицинов метод при 100% тетраплоидия за C₃ и C₄ генерации. Установено е, че полиплоидизацията повишава продуктивността на фураж и семена и качеството на фуража и е подходящ съвременен метод при селекцията на пасищен райграс.

- В конкурсни сортови опити с тетраплоиден пасищен райграс е установено, че българските тетраплоидни селекционни популации са дълготрайни, високопродуктивни на фураж и семена, с висок адаптивен потенциал за условията на страната и по добив на фураж превишават стандартите от 45% до 62%, а по добив на семена от 11 % до 25%.

- Проучена е селективността на хербициди към сортове многогодишни житни треви и влиянието им върху семенната им продуктивност, подходящи фенофази и дози за приложението им.

- Целият селекционен процес и селекционните програми са съпътствани с оценка на качеството на фуража чрез химичен състав, *in vitro* смилаемостта, протеинова и енергийна хранителна стойност, отбор и хибридизация на родителски компоненти, съчетаващи комплекс от продуктивност, адаптивност и дълготрайност, стабилност и качество. Направена е комплексна оценка на качеството на фуража на видове и сортове многогодишни житни треви.

- Проучени са растежа, развитието, продуктивният потенциал, химическия състав и смилаемостта на фуража на пасищен райграс Хармония и тетраплоиден кандидат сорт NBG, отглеждани самостоятелно и в смесени посеви със сортове люцерна Плевен 6 и Дара.

- Изтъкнато е значението и предимствата, както и състоянието в света и в България на сятите тревостои. Представена е кратка характеристика на съвременните сортове фуражни треви селектирани у нас. При създаване или подобряване на тревостоите у нас се разчита главно на създадени в България сортове, които са по-

адаптивни на биотични и абиотични стресови фактори. Отличават се с висок добив и качество на фуража при нашите природно-климатични условия.

Научно - приложни приноси са оригинални и свързани със създаване на 5 сорта житни треви:

1. Пасищен райграс сорт "ИФК ХАРМОНИЯ" – Сертификат № 10846 P2
2. Гребенчат житняк сорт „СВЕЖИНА” – Сертификат № 10839 P2
3. Пустинен житняк сорт „МОРАВА” – Сертификат № 10840 P2
4. Пасищен райграс сорт „ТЕТРАНИ” - решение за издаване на Сертификат със заявителски № 950/ 04.08.2017 г., Патентно Ведомство на Р. България
5. Пасищен райграс сорт „ ТЕТРАМИС” - решение за издаване на Сертификат със заявителски № 951/ 04.08.2017 г., Патентно Ведомство на Р. България.
6. Технология за създаване и използване на ливади и пасища, 2015. Свидетелство № 24 от 15.08.2015 г.

Доц. д-р А. Кътова е водещ селекционер при създаване на тези сортове. Това са първите българските сортове пасищен райграс и житняк, включени в Официалната сортова листа на страната. Аз високо оценявам значимостта на тези приноси тъй като в селекцията за голямо научно постижение се счита създаването и регистрирането на нови сортове.

Научно - приложна дейност: Доц. д-р А. Кътова е методичен отговорник при производството на предбазови и базови семена от сертифицирани сортове многогодишни житни треви.

Заклучение.

Представената научната продукция е значителна по обем, актуалност, оригиналност на научни приноси и отговаря напълно на изискванията, регламентирани в ЗРАСРБ и правилниците за неговото приложение. Доцент, д-р Анелия Кътова е утвърден учен, със сериозни научни постижения и компетентността в своята научна специалност. Оценявам **Положително** цялостната ѝ дейност. Анализът и личните ми впечатления за научната, научно-приложна и други дейности на кандидата, голямият брой цитирания и авторство в пет сорта ми дават пълно основание да препоръчам на **Уважаемото жури** да вземе решение за избор на доц. д-р Анелия Илиева Кътова за академичната длъжност “ Професор” в професионално направление 6.1. Растениевъдство, по научна специалност – Селекция и семепроизводство на културните растения (04.01.05).

29.09.2017
гр. Плевен

Изготвил становището:

(доц. д-р Анна Илиева)